

Centraal Bureau

Medewerkers

In 1997 zijn weer vele personen bij het centraal bureau werkzaam geweest.

Erik van Nieukerken is dit jaar op het museum grotendeels ingezet voor de redactie van de nieuwe serie Nederlandse Fauna. Voor een klein deel van de tijd was Erik nog betrokken bij de werkzaamheden van het centraal bureau.

Roy Kleukers heeft in 1997 in eerste instantie op projectbasis gewerkt aan de libellenbestanden en aan nieuwsbrief nummer 25. Vanaf februari verving hij Erik van Nieukerken als beheerder van het centraal bureau.

Marian Out - Van der Kroft is dit jaar weer databankbeheerder geweest. Zij verzorgde ook een groot deel van de correspondentie en administratie.

Arjan Stroo heeft verschillende projecten afgerond, waaronder zijn bijdrage aan het Jaarboek Natuur, zijn werkzaamheden aan het libellenbestand en de opmaak van de Nederlandse Faunistische Mededelingen nummer 6. Arjan doet nu promotie-onderzoek aan de relatie tussen pollenmorfologie en vleermuisbestuiving op het Rijksherbarium te Leiden.

Marcel Wasscher heeft het basisrapport van de Rode lijst van de libellen afgerond.

Menno Reemer en **Niels Dingemanse** werken vanaf half november aan het gereed maken van het manuscript van de libellenatlas. Niels heeft inmiddels een promotiebaan op het NIOO in Heteren (koolmezen) gevonden.

Vincent Kalkman heeft binnen verschillende projecten bijgedragen aan het vervolledigen van de libellenbestanden ten behoeve van de libellenatlas. Hij heeft daarvoor onder andere het enorme archief van Staatbosbeheer bekeken. Momenteel vervangt hij Niels Dingemanse als assistent van de redactie van de libellenatlas.

Guido Keijl heeft in opdracht van IKC-Natuurbeheer de toelichting op de Rode lijst van de libellen geschreven.

André van Loon verzorgde de opmaak van nummer 7 van de Nederlandse Faunistische Mededelingen.

Oud-medewerkster **Miep van Seeters** heeft in 1997 met een entje afscheid genomen van het museum.

Personele bezetting in 1998

Het is inmiddels duidelijk dat in 1998 het een en ander gaat veranderen op personeelsgebied. Roy Kleukers vervangt ook dit jaar Erik van Nieukerken als beheerder centraal bureau.

Zeer waarschijnlijk zal Marian Out binnen het museum doorschuiven naar een andere functie. Indien dit geconcretiseerd wordt ontstaat er per 1 april a.s. een vacature voor een databankbeheerder bij het centraal bureau. Wie geïnteresseerd is in deze baan kan dit doorgeven aan Roy Kleukers. U ontvangt dan t.z.t. de functiebeschrijving. Het gaat om een baan voor 18 uur per week. De belangrijkste

taken zijn het beheer van de databestanden en het verzorgen van de administratie en correspondentie.

Het is mogelijk gebleken om in 1998 het centraal bureau te versterken met een extra kracht. Zie hiervoor de advertentie op pagina 22.

Verhuizing

In 1997 is EIS samen met het Nationaal Natuurhistorisch Museum verhuisd van het oude pand aan de Raamsteeg naar de nieuwbouw aan de Darwinweg 2, bij het Pesthuis. Het postbusnummer is gelijkgebleven, maar de telefoonnummers zijn veranderd. Hieronder een overzicht van de nieuwe nummers:

NNM algemeen	071-5687600
fax	666
centraal bureau EIS-NL	670
Marian Out	670
Roy Kleukers	578
Erik van Nieukerken	682
Vincent Kalkman	594
Menno Reemer	594

Inmiddels hebben ook de e-mailnummers een wijziging ondergaan. De nieuwe museumnaam Naturalis is in het achterste deel van het adres toegevoegd.

centraal bureau EIS-NL	eis@naturalis.nnm.nl
Marian Out	out@naturalis.nnm.nl
Roy Kleukers	kleukers@naturalis.nnm.nl
Erik van Nieukerken	nieukerken@naturalis.nnm.nl
Vincent Kalkman	kalkman@naturalis.nnm.nl
Menno Reemer	reemer@naturalis.nnm.nl

Tentoonstelling Naturalis

Het Nationaal Natuurhistorisch Museum opent in april zijn deuren definitief voor het grote publiek. U bent dan van harte welkom op de nieuwe natuurhistorische presentatie.

Faunist

Hierna volgt een uitleg van Mark van Veen, bij het programma Faunist. Het pakket is aangeschaft door het centraal bureau en zal gratis ter beschikking worden gesteld aan de EIS-coördinatoren. Anderen kunnen het programma voor f 12, 50 bestellen (zie bestelformulier). Het programma komt in de loop van 1998 beschikbaar.

R. Kleukers

Faunist, een programma ter analyse van faunistische gegevens

Inleiding

Onderzoek naar het voorkomen van insecten en andere ongewervelden levert een grote hoeveelheid materiaal op, bijvoorbeeld als collectie-exemplaren, veldwaarnemingen of literatuurbeschrijvingen. Van de exemplaren worden gegevens zoals vindplaats, vangdatum, geslacht of voedselplant genoteerd en opgeslagen. Al deze gegevens bevatten informatie over faunistiek en ecologie van de soorten. Het is moeilijk om de grote hoeveelheid gegevens samen te vatten tot een overzichtelijk beeld van de faunistiek van een soort. Het programma Faunist is gemaakt om dit soort overzichten uit basisgegevens te produceren.

Faunist vat in principe op vier terreinen de gegevens samen: de verspreiding, de activiteitsperiode in de loop van het jaar, de vangsten over de jaren en de oecologie zoals die uit de oecocode en de voedsel/zitplant blijkt. Allereerst worden er kaarten, histogrammen en taartpunt-diagrammen getoond waardoor een beeld van de gegevens wordt verkregen. Ten tweede worden er samenvattingen gegeven, waarbij men kan denken aan een lopend of gewoon gemiddelde, waarnemingen per land/deelgebied of de positie van het midden en de piek van de activiteitsperiode. Met behulp van referentiegegevens kunnen vergelijkingen met andere soorten, met groepen van soorten of met omgevingsvariabelen worden gemaakt. Deze referentiegegevens kunnen wat betreft de gegevens van andere soorten door het programma aangemaakt worden. Bovendien kan met een statistische toets vergeleken worden of de soort en de referentie hetzelfde patroon volgen. Bij voldoende

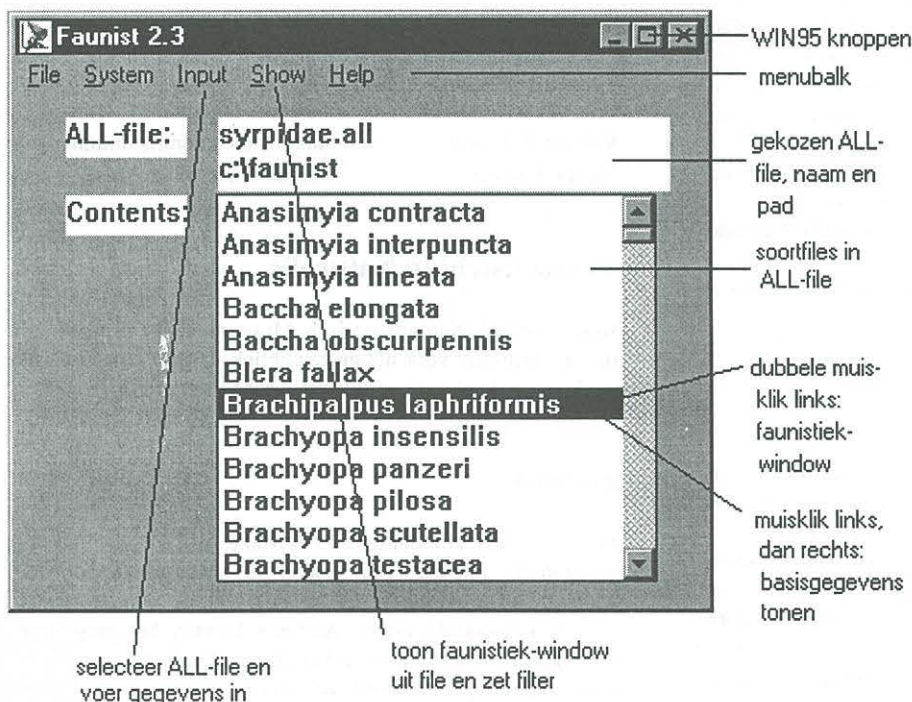
waarnemingen kunnen via clusteranalyse overeenkomsten in verspreidingspatronen opgespoord worden en kan de activiteitsperiode van meerdere soorten samengevat worden. Op deze wijze helpt Faunist bij het in beeld brengen van de faunistiek en het vergelijken van de faunistiek met andere (groepen van) soorten en omgevingsvariabelen.

De invoer van het programma kan uit een willekeurige platte tekstfile bestaan (zogenoemd ASCII-bestand), waarvan de structuur aan het programma bekend gemaakt wordt door middel van een apart bestand. Om dit bestand aan te maken is een Format Wizard toegevoegd, die via een vraag en antwoordspel de gegevens over de invoer verzamelt. Het programma kent een eigen voorkeursamenstelling van de invoergegevens. Gegevens volgens dit voorkeurssysteem kunnen ook door het programma beheerd worden. Uitgangspunt is echter dat basisgegevens uit een willekeurige database na export bewerkt kunnen worden.

Faunist bestaat uit twee soorten windows: een hoofd-window dat bij het opstarten zichtbaar wordt en een faunistiek-window dat zichtbaar wordt als gegevens geladen zijn. De mogelijkheden van beide zullen in de volgende paragrafen toegelicht worden, al kan geen uitputtende beschrijving gegeven worden. Daarvoor wordt naar de help van het programma verwezen.

Hoofdwindow

Na het starten van Faunist wordt het hoofd-window zichtbaar (figuur 1). Dit hoofd-window heeft twee doelstellingen. Ten eerste kunnen gegevens volgens het voorkeurssysteem gemakkelijk beheerd en getoond worden. Ten tweede kunnen bewerkingen op een willekeurige platte tekstfile gestart

Figuur 1. Het hoofdwindow van Faunist, met daarin de belangrijkste elementen en acties.

worden. Dit laatste gaat via de menukeuze Show->Other waar de data- en de formatfile ingevoerd kunnen worden. Het format beschrijft de opbouw van de data en kan met behulp van de Format Wizard aangemaakt worden. Indien meerdere soorten ingelezen moeten worden verdient het de voorkeur per soort een apart exportbestand te maken en naar deze bestanden te verwijzen in een ALL-file. Dan kunnen in de ALL-file soortnamen gedefinieerd worden, kan geclusterd worden en kunnen samenvattingen per soort gemaakt worden. Hoe een ALL-file wordt samengesteld is te vinden in de handleiding en help van het programma. Gegevens uit een ALL-file worden via show->ALL file ingelezen.

Faunistiek-window

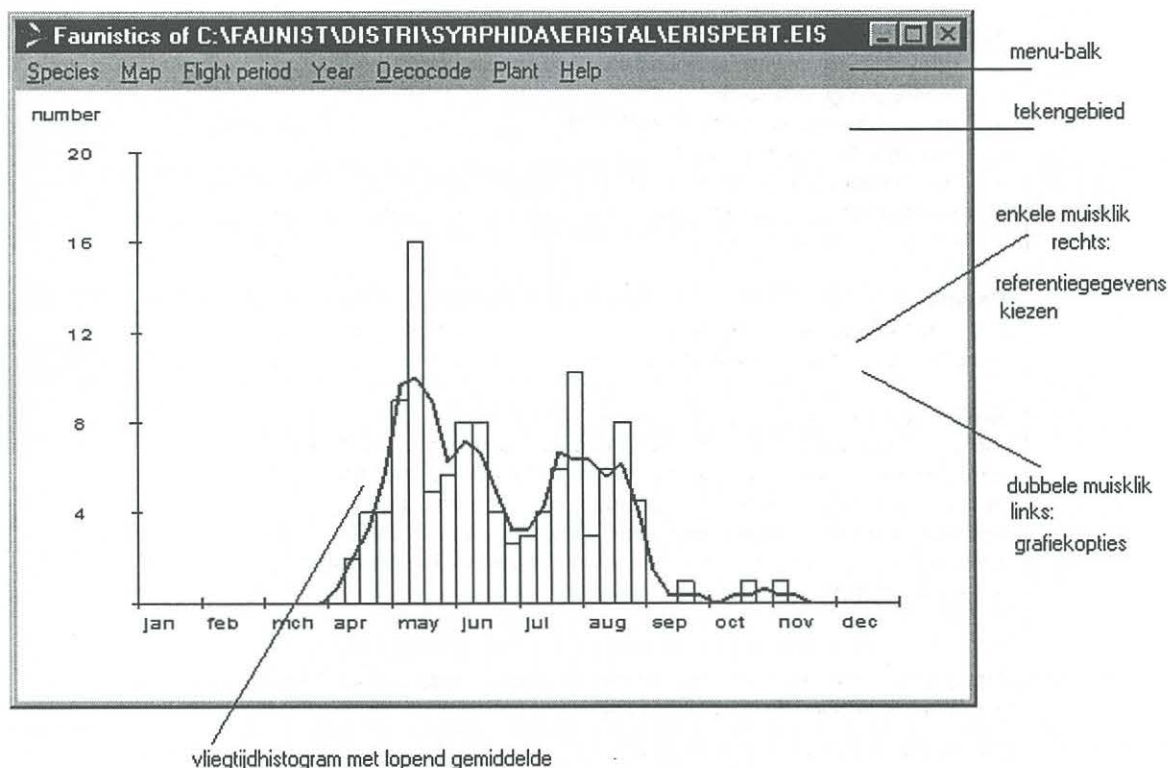
Als de gegevens ingelezen zijn toont Faunist een faunistiek-window op basis van die gegevens (figuur 2). De menubalk van het faunistiek-window biedt toegang tot de mogelijkheden ter samenvatting en analyse. De meeste menu's beginnen met een gedeelte waarmee de gegevens afgebeeld kunnen worden, dan volgt een deel waar de gegevens samengevat worden en als laatste de mogelijkheid opties van afbeelden en samenvatten te veranderen.

Het eerste menu, species, kent mogelijkheden om gegevens over de soort(en) op te vragen en samen te vatten en om kaarten en histogrammen af te drukken. Kaarten en histogrammen kunnen ook in postscript en HP-GL opgeslagen worden. Het tweede menu, map, vat geografische kenmerken in de vorm van kaarten en tellingen per land of regio samen. Door het laden van referentiegegevens kunnen kaarten van twee soorten over elkaar heen worden gelegd. In de directory

georefs staan bovendien kaarten van grondsoorten opgeslagen. Op die manier ontstaat een eenvoudig GIS-systeem. Activiteitsperioden worden samengevat via het flight period menu. De activiteitsperiode kan afgebeeld worden met een willekeurig aantal dagen per histogrambalk, zodat men niet aan hele maanden of decaden vastzit. Man en vrouw of veld en collectiegegevens kunnen met een druk op de knop vergeleken worden. Jaargegevens worden samengevat via het year menu. In de opties kan de tijdspanne aangegeven worden en het aantal jaar dat per balk opgeteld moet worden. Een overzicht van de ecologie wordt verkregen via het oecocode en het plant menu. Standaard wordt de EIS-oecocode aangenomen, maar deze kan veranderd worden.

Met de muis kunnen twee elementen snel bereikt worden. Via een klik op de rechtermuisknop komt een keuze-window op waaruit referentiegegevens gekozen kunnen worden. Indien mogelijk worden de referentiegegevens aan de gegevens op het scherm toegevoegd. Met een dubbele klik op de linkermuisknop komt, indien een histogram in beeld is, een window met grafiekopties tevoorschijn. Hiermee kan de wijze van afbeelding van de histogrammen gezet worden en kunnen samenvattingen als een lopend gemiddelde opgegeven worden.

Mark van Veen
Couwenhoven 42-27
3703 ED Zeist

Figuur 2. Een faunistiek-window van Faunist met kenmerken en akties.